

Bolle Luxdorph.

Et biographisk Omrids.

Af Gustav Ludvig Wad.

Med Enevælden var en ny Tid oprunden for de hidtil saakaldte ufri Stænder; Skrankerne, som før vare satte for disses Stræben fremad, vare nedrevne; over det svælgende Dyb mellem Adel og Ikke-Adel var slaaet en Bro, som stod aaben for enhver; Vejen førte opad for de borgerlige, som gjorde sig bemærkede ved Talent og Dygtighed, og nedad førte Vejen for den hensygnende gamle Adel, der ikke længer kunde klynge sig til sit Monopol paa Godsbesiddelse; medens Vintappersønnen Griffenfeld svang sig op til Magtens Tinde, maatte Medlemmer af den fødte Adel, som Henning Sparre, ende deres Dage i Fattighuset. Mange studerende, som under de ældre Forhold vilde have ført en ubemærket Tilværelse som Landsbypræster — maaske til liden Baade for sig selv og andre —, de beklædte nu Embeder, i hvilke deres Evner fik den rette Anvendelse. En Mand af denne Art var Bolle Luxdorph, der begyndte som Hører og endte som Gesandt.

I sidste Halvdel af det 16de Aarhundrede boede Bonden Christen Pedersen og hans Hustru Kirsten Bollesdatter paa Løgstrupgaarden, Fiskbæk Sogn, Nørlyng Herred, en Mils Vej fra Viborg; Gaarden gik i Arv til Sønnen Bolle Christensen (se Slægttavlen¹) og hans Hustru Else Bertelsdatter. En Søn af dette Ægtepar var Christen Bolle'sen, der en Tid var Forpagter paa Abrahamstrup (Jægerspris)²) og siden i 1651 efter forrige Cantzler salig velbyrdig Hr. Christen Thommesøns og flere da Rigens højvise Raads Villie³) paatog sig at være Herlufsholms Forstander³); han havde ægtet Maren Staphrophski,

¹) Væsentligt meddelt efter den ofte citerede Pakke Familiepapirer paa det kgl. Bibliothek, ny kgl. Saml. 1340^c fol.; enkelte trykte Bidrag haves i Hofmans Saml. af Foundationer III, 405, IV, 499 fg., Ny kirkeh. Saml. V, 592, Bruun, Rostgaard og hans Samtid I, 26—27, Wibergs Præstehistorie og i Leths og Wads Medd. om Dimitterede fra Herlufsholm.

²) Forpagtningsbrev 21. Novbr. 1646 i Sjæll. Reg.

³) Orig. Supplicatz i Sjæll. Indlæg 1661. I Christian IV's sidste Svenskekrig havde han Part i en Kaper. Suhms nye Saml. III, 229.

eneste Datter af Mag. Oluf Staphrophski, Superintendent paa Gulland, hvis Fader, Phoca S., en russisk Adelsmand, havde tjent som Officier under Frederik II.¹⁾

Medens Christen Bollesen endnu var bosat i Kjøbenhavn, fødtes ham her den 19de Juli 1643²⁾ Sønnen Bolle Christensen, som siden kaldte sig Luxdorph, en Fortydskning af Navnet paa Slægtens Hjemsted Løgstrup. I Juni 1651 flyttede hans Fader til Herlufsholm, og den 25. September derefter fulgtes han af sin Hustru og sine 5 Børn og to Tjenestepiger.³⁾ Bolle Luxdorph er formodentlig strax bleven sat i Skolen, og i denne gik han nu under Rectorerne Zacharias Lund og hans dueligere Efterfølger Gregers Michelsen, og oplevede alle de Ulykker, Svenskekrigen bragte over Skolen og over hans egen Fader. Da der igjen var kommen mere Ro i Forholdene, afrejste han den 23de Juli 1660 med syv andre for at deponere, og den 3. August indskreves han i Universitetets Matrikel som Bollerus Christierni Løxdorphius; til Privatpræceptor tog han Herlovianeren Rasmus Winding; men han synes egentlig mere at have holdt sig til den bekjendte Præsident Peder Resen, den Gang juridisk Professor, i hvis Hus han boede⁴⁾. Om hans Studier fortæller Universitetsprogrammet, at han ikke alene helligede sig til Videnskaberne, men ogsaa lagde Vind paa ridderlige Øvelser. Om hans Omgang vide vi af Johan Monrads Autobiographi⁵⁾, at han ofte samledes med denne i en vis Karen Poulsdatters Hus, hvor en Student Albert Helsing boede; Luxdorps Skolecamerad Niels Benzon, der døde som Gehejmerraad og Ridder, var med i det Compagni, som Monrad siger var »af Stadsfolk«; dette Venskab varede længe, og Monrad beretter om, at Luxdorph siden stod ham bi ved hans Nobilitation⁶⁾. Efter to Aars Forløb tog Luxdorph mod en Hørerplads paa Herlufsholm, hvor han den 25. Juli 1662 blev indsat i 2den Lectie⁷⁾; denne Periode forbigaaes aldeles af Programmet, i hvilket det naturligvis helst maatte skjules,

1) Se Wallin, Gotländ. Saml. I, 177, hvor en Afbildning af Slægtens Vaaben findes. Maren St. havde en Broder Falch Olufsen St. Se Wegener, Efterr. om Abrahamstrup I, 161 o. fl. St.

2) Universitetsprogram over L. af Reitzer.

3) Herlufsholms Regnskab 1651.

4) Universitetsprogrammet.

5) Side 25.

6) Side 57.

7) Herlufsholms Regnsk.

at han nogensinde havde indtaget en saa tarvelig Stilling som en Hørers; men det lader sig ikke dølge, at han i to Aar svang Ferlen, indtil han den 10. Juni 1664 forlod Herlufsholm¹⁾); naar bemeldte Program derfor endvidere melder, at det var 1663, at han med Diplomaten Simon de Petkum rejste til England med sin Families Samtykke, er dette aabenbart urigtigt. Luxdorph stræbte fremad, og da der nu tilbød sig en gunstig Lejlighed til at besøge fremmede Lande og gjøre sig bekendt med Diplomatiens, var hans ærgjerrige Aand ikke i Tvivl. Rejsen gik over Tydskland og Belgien til London; her fik Luxdorph ved Petkums Indflydelse Adgang til Hoffet og anvendte sin Tid til at sætte sig grundig ind i Statsstyrelsen, men glemte, derfor ikke Muserne, tilføjer Programmet; ogsaa Universitetsstæderne Oxford og Cambridge gjæstede han. I Aaret 1665 forlod han England og tog til Paris, hvorfra han gjorde Udflugter rundt om i Landet, bl. a. til Saumur; fire Aar varede hans Ophold i Frankrig, og her har han sikkert tilegnet sig den Verdenstone, som en Mand med hans Carriere upaatvivlelig har haft.

Samme Aar, som Bolle Luxdorph kom hjem, 1669, døde hans Fader paa Herlufsholm²⁾); om Sønnen maaske netop er kaldt hjem for at være tilstede ved Dødslejet, vides ikke. Christen Bollesens Enke flyttede nu ud paa Grimstrupgaard, som hendes Mand 12. November 1661 havde faaet i Arvefæste af Skolen³⁾); senere flyttede hun til Kjøbenhavn, hvor hun døde.

Luxdorph maa strax have tildraget sig indflydelsesrige Mænds Opmærksomhed; thi allerede inden Aarets Udgang fik han den 1. November Bestalling som Secretair i det danske Cancelli med 300 Rdl. Løn.⁴⁾ Nu havde han faaet Fod paa Embedsstigen og Trin for Trin steg han, og fik det ene Bevis efter det andet paa, at Christian V, der den 9. Februar 1670 havde fulgt sin Fader paa Thronen, satte Pris paa ham. Under 13. December 1670 fik han 200 Rdlr af Tønsberg og Laurvigs Accise⁵⁾); den 31. Maj 1671 fik

¹⁾ Anf. St.

²⁾ Han døde før 23. Aug. 1669; hans Enke underskriver sig i et Inventarium af denne Dato som Maren, sal. Chr. Bollesens. Herlufsholms Regnsk.

³⁾ Sjæll. Reg. 15. October 1680. — Bevilling for Maren, Chr. Bollesens Enke, nu boende paa Grimstrupgaard, at søge Herlufsholms Kirke, Sjæll. Reg. 9. Juni 1670.

⁴⁾ Dette sees af en Forestilling af Rentekammeret af 26. Novbr. 1691. Jvfr. Programmet.

⁵⁾ Norske Registre.

han Befaling til at lade forfærdige tre Bøger og i den første indføre deres Navne, som med Charge eller Titel æres, i den anden dem, som optages i Greve- og Friherrestanden og i den tredie dem, der med nogen Ridderorden værdiges; »og«, tilføjer Kongen, »ere Vi allernaadigst tilfreds, at af enhver, hvis Navn i saa Maade antegnes, maa til Dig gives en Discretion paa en halv Snes Ducater eller som enhver selv lyster«. ¹⁾ En ganske god Indtægt, hvis man virkelig ydede ham den ommeldte Discretion! Den 18. September det følgende Aar ²⁾ meddelte Kongen Kammercollegiet, at han fra 1ste Maj havde udnævnt Luxdorff til Ceremonimester og hans Løn saaledes forbedret, at han nu ialt skulde have 800 Rdl. om Aaret. 1677 udnævntes han til Assessor i Cancellicollegiet, 1680 til Cancelliraad, den Gang ingen Titel, men et Embede i bemeldte Collegium, og samtidig til Kammersecretair ³⁾ og fulgte som saadan flere Gange Kongen paa dennes Rejser ⁴⁾. Den 6. Maj 1684 blev han Etatsraad ⁵⁾ og fire Aar derefter udnævnte Kongen ham og Etatsraad Matthias Moth til Oversecretairer, den 11. August 1688; ⁶⁾ det var en meget indflydelsesrig Stilling, han her havde naaet, idet Oversecretairerne svarede omtrent til de nuværende Justits- og Cultusministre ⁷⁾: Ved Patent af 20. Marts 1679 var han tilligemed sine Sødskende Peder, Holger og Else Luxdorff bleven nobiliteret; Vaabenet, som beskrives i Adelslexiconnet, viser bl. a. Hovedet af en Elephant, formodentlig Hentydning til Luxdorffs Embede som Ordenssecretair, medens Kronen i Hjerteskjoldet og de tre Stjerner i 2det og 3die Felt vistnok stamme fra Staphrophskiernes Vaaben. ⁸⁾

Hvad Luxdorffs Familieforhold angaar, da havde han i Resens

¹⁾ Rothe, Christian Vtes Rescripter, S. 119—20, jvfr. S. 129 og 410. I Universitetsprogrammet siges, at han 1676 blev Ordenssecretair; men herefter synes han alt i 1671 at have faaet dette Embede.

²⁾ Sjæll, Tegn.

³⁾ Universitetsprogrammet.

⁴⁾ F. Ex. 1683 til Holsten, 1689 til Jylland; Sjæll. Reg. 23. Juni 1683, 18. Sept. 1689.

⁵⁾ Sjæll. Reg.

⁶⁾ Sjæll. Reg. Maanedl. Relationer Aug. 1688.

⁷⁾ Ogsaa til ganske andre Arbejder kunde L. bruges af Kongen; han ordnede og beskrev saaledes i Forening med J. Harbo og W. Worm Kongens Samling af Medailler; Fortegnelsen, der er underskrevet 20. Marts 1681, haves paa kgl. Bibl. i Thotts Saml. 710 fol.

⁸⁾ Beskrevet i Leth og Wad, Dimm. fra Herlufsholm, S. 56.

Hus stiftet Bekjendtskab med Jomfru Jytte Bering, en Datter af den ansete kongelige Historiograph, Højesteretsassessor Vitus Bering, der var bleven nobiliteret 1671; hendes Moder var Berings første Hustru Anne Nielsdatter, en Datter af den theologiske Professor Niels Pedersen (Ørløs) og Mette Winstrup¹⁾. Hun var født paa Skabersø i Skaane, hvor hendes Fader en Tidlang opholdt sig efter Tage Thotts Indbydelse²⁾, den 13. Juni 1654; kun tre Aar gammel mistede hun sin Moder, i August 1657³⁾, hvorefter hun blev opdraget hos sin Mormoder indtil dennes Død 1659, da hendes Moders Fætter, Peder Resen, tog det 5aarige Pigebarn til sig; her saa Luxdorff hende altsaa som Barn, medens han som ung Student boede hos Resen, og da han vendte tilbage fra sine Rejser, var hun næsten voksen. Han begjærede hende til Ægte; den 11. November 1671⁴⁾ fik han efter Tidens Skik blandt velfornemme Folk kongl. Tilladelse til at maatte vies i Huset, og den 29de November stod Brylluppet⁵⁾. I dette Ægteskab fødtes 3 Sønner og en Datter; kun 1 Søn overlevede Moderen; men han kostede hende Livet; thi fjorten Dage efter at han var født (den 4. Februar 1684)⁶⁾ døde hun den 17de Februar, ikke 30 Aar gammel.⁷⁾ Michael Henrichsøn omtaler hende i sin Ligtale som en sjelden from Qvinde: »hun vidste vel at indfælde og indføje sit Sind i Guds Villie; en god Tærepenge og Pasbord tog hun med sig til den sidste Rejse, Jesu Legeme og Blod; en god Fæstendepenge havde hun i Guds Aand. Jesus laa omarmet i hendes Tro, indfæst og omfavnet i hendes Hjerte: min søde Jesu, var hendes jævnlige Mundheld. Hun var alt i Englenes Samfund og Selskab, førend kun kom did, thi naar hun slummede og opvaagnede, da fortalte hun for os og de omstaaende ved hendes Seng om Gud

¹⁾ Kilderne til Jytte Berings Levnetsomstændigheder ere det ved hendes Død udstedte Universitetsprogram og Michael Henrichsøns Ligprædiken over hende i dennes Saml. af Liig-Prædikener IV, 253—64. Om Berings Adelskab* se Hist. Tidsskr. V. R. I., 642 fg.

²⁾ Hist. Tidsskr. 5. R. I, 28 fg.

³⁾ Anf. St., S. 33. Hun var kun 26 Aar gammel; Biskop Hans Mikkelsen anfører i sin Dagbog under 26. Juni 1631: Testis eram baptismi filiolæ D. Nicolai Petreji nominatæ Anne. Saml. til Fyens Hist. og Topogr. VI, 161.

⁴⁾ Sjæll. Reg.

⁵⁾ Ægtepagt imellem dem af 1. Septbr. 1676, kgl. conf. 31. Juli 1677. Sjæll. Reg.

⁶⁾ Seddel at lade sit Barn døbe i Huset. Sjæll. Reg. 5. Febr. 1684.

⁷⁾ Extraord. maanedl. Relat. Februar 1684: »17. Februar er Luxdorffs Frue saligen i Herren hensofvat.«

og Englenes mange tusende, der var hende forekomne; dem hendes Sjæl da havde i Søvne, dem har hun nu i Syne.«

Men snart saa Luxdorph sig om efter en anden, og i Februar 1685¹⁾ ægtede han den syttenaarige Friderica Adelaer, født den 8. August 1667, en Datter af Generaladmiral Curt Sivertsen Adelaer og Anne Pelt.²⁾ Bryllupet synes at være kommen bag paa Folk; thi Kingo³⁾ fik ikke Tid at skrive et Digt til selve Højtidsdagen, men sendte saa den 5. Marts »En liden og Kierlig Erindring og Ynske, Til det Himmelsignede og Ny-samlede Engle- og Egte-Par«, saalydende:

Her Luxdorph, vredis ey, fordi jeg kom ey førre,
 Og opslog mine vers paa eders glæde-dørre,
 Dend dag i Brudgom var! nu dratter jeg her frem,
 Og spørger, hvor det gik, der i fik Bruden hiem!
 Var eders Bryllups-Dag ey just udi dend uge,
 Da Peder og Matthiis dend gamle vane bruge,
 At kaste steen i vand, for ruusefisk at faae,
 Og Tytte-junkeren, vor gase, frydes maa?
 Saa blev mig skrevet til, udaf dend ærlig Mule⁴⁾
 Det indfald var og hans (jeg lyver ey en smule)
 I veed hand er saa fuld af artig pudseri,
 Og, ræt som en Frandsos, huipsindet, lystig, fri!
 Sligt giver hand mig ind; saa beder hand mig skrive;
 Skriv Luxdorph til; men see, du ham en rap kand give,
 Af Peder og Matthiis, glem ey dend varme steen!
 Glem ikke gassen! thi du veed vel hvad jeg meên.
 Sligt kommer hand mig paa, og egger mig at tænke
 Paa Almanakke-tegn, og gaase-æg i benke,
 Da dog jeg forud veed, at skiemt og alvor skeer,
 Hvor Egte-kierlighed sin tugtig frihed seer!
 Jeg veed dend Engle-Brud, dend otte dagis Koné,
 Paa elskovs alter hâr lagt hen sin jomfru-krone!

¹⁾ Tidbesømmelsen for Bryllupet fremgaar af Kingos Vers. Programmet har 1684, men herpaa bør man ikke stole, da der i dette findes flere chronologiske Fejl.

²⁾ Hofman, Efterr. om danske Adelsm. III, [153. Naar Bryllupet der sættes 1684, er dette aabenbart urigtigt.

³⁾ (Wieland) Fjerde Bind til en Samling Udaf smukke og udvalde Danske Vers. Kbhvn. 1726, S. 2-4.

⁴⁾ Etatsraad og Højesteretsassessor Willem Mule. Dette Navn er i Digtet ligesom Luxdorphs angivet ved Begyndelsesbogstavet, efterfulgt af Prikker.

Hun mutter derfor ey, om nu mand spørge vil,
 O hiertens Kone-Brud, hvordan Staar det nu til?
 Hvor monne Luxdorph dog, dend lille Luxdorph, lide?
 Jeg mener ingen kand, end hun, det bedre vide!
 I fior paa dette lau, da dude hand ey deert,
 Nu skriver Willem¹⁾ mig, at hand er rex-om-keert!
 I fior da fandt hand Iis! da var der liden varme,
 Hans hierte hartad frøes, og blodet i hans arme,
 Nu veed hand intet meer af noget sørge-tøy,
 Just med hans Bryllups-Dag hans lange sorrig fløy;
 Nu ratter hand sig²⁾ vist! nu er hand viver bleven,
 Kortvillig, elske-fuld, kiøn, artig, frisk og treven!
 Nu, siger mand, hand er, ræt som tilforne, mild,
 Og mod sin unge Brud saa gandske giæv og gild!
 Til lykke, Hiertens Par, i ævighed til lykke!
 Gud eders kierlighed med ynskte frugter smykke,
 Gud lade Glædens og sin Ære-Sool staa op,
 For eders kierlig seng, fra Sions høye top!
 Gid lykke, held og gunst, med længd af aar og dage,
 Ald eders leve-traad foruden kurrer drage!
 Gud sette eder paa sit hierte begge toe,
 Og legge selv. sin haand til eders egte-troe.

Luxdorph havde med sin første Hustru, og formodentlig ogsaa med sin anden, faaet Midler, og da han oftere fik Naadesbevisninger af Kongen, der forøgede det økonomiske Udbytte af hans Embeder, lykkedes det ham meget betydeligt at forøge den ham af Faderen efterladte Formue, som yderligere voxede ved, at hans Faders Fætter, Dr. med. Bertel Pedersen Luxdorph ved kgl. conf. Testamente af 11. April 1671 indsatte ham til sin Universalarving.³⁾ Allerede 1672 kjøbte han Sørup i Veterslev Sogn ved Ringsted af Fru Anne Steensen⁴⁾, og efterhaanden lykkedes det ham ved Mageskifter med Kronen at komme i Besiddelse af Sandbygaard med Gods⁵⁾ i Tybjerg Herred og Bondebyen Kværkeby ved Ring-

¹⁾ Se foreg. Side Note 4. ²⁾ ratte sig, bedres (Molbechs Dial. Lex.).

³⁾ Han døde paa Grimstrupgaard 1671. Sjæll. Reg. 21. April 1671 Bevill. til, at han maa begraves om Aftenen i Herlufsholm Kirke. Testamentet findes i Ny kgl. Saml. 1340 c fol.

⁴⁾ Pontoppidan, Danske Atlas III, 73. — En Retssag om en Vorned, se: Schiøtztz, Fra Sjællandsfars Landsting, S. 2—3.

⁵⁾ Ved kgl. Resol. af 9. Dec. 1693 blev denne Ejendom henlagt fra Vordingborg til Ringsted Amtstue, under hvilken Luxdorphs andre Ejendomme laa

sted, der nedlagdes og omdannedes til Avlsgaarden Rosengaard. Ofte fik han Skatterestancer eftergivne¹⁾); ved kgl. Resol. af 3. Januar 1681 fik han tilligemed M. Moth, C. Schøller, Jessen, Brandt og Harbo, der ansøgte om Fritagelse for Prindsessestyr »udi Henseende til vores idelig og fast daglig Opvartning udi Eders Kongl. Majestæts Forretninger, og derfor liden tillagte Løn, hvoraf ingen af os kan subsistere«, den attraaede Begunstigelse af den gode Konge med de Ord: »Hermed er Vi til Freds, dog at der ingen Brut om gjøres for Consequens«. ²⁾ Mange saadanne Begunstigelser fik han i Aarenes Løb; den 13. September 1671 fik han og to andre Secretairer, Claus Tausen og Peder Lerche »af sær kongl. Naade« Kongens Ret i Boet efter afdøde Berider Peder Sørensen paa Antvorskov; ³⁾ den 18. Juni 1673 faar han Tilladelse »for denne ene Gang« at bekomme 100 Bøndervogne med tilhørig Heste, som skal tage Læs enten i Næstved eller Kjøge og føre til Sørup ⁴⁾); den 6. August 1675 skjænker Kongen ham »af Sorø Skove 300 »lovlige og gode« Læs Tjerne samt 4 gode Eger til Bygningstømmer, hvilket oven i Kjøbet Sorøs tilliggende Bønder skulle henage til Sørup; ⁵⁾ den 8. November 1671 fik han en Fordring paa Kronen anvist og dertil en Foræring; ⁶⁾ og som saa mange andre af Kongens Yndlinge, blev Toldbegunstigelser ham ofte til Del, f. Ex. ved kgl. Resol. af 27. Marts 1683 ⁷⁾ Bevilling til toldfrit at lade indføre

---

Rentekammerets Resolutionsprot. XXXIII, 38—39. Om noget Gods, L. solgte, se: Lunn, Knabstrup, S. 64. — Et originalt Skjøde fra L. til Admiral Henrik Bielke til Ellings paa 3 Gaarde og et Hus i Sømme Herred i Herringløse og Vedeløv af 1 Maj 1678 solgtes paa Auctionen efter Prof. P. Malling, 1865, se Cataloget over dennes Bogsamling, S. VI.

¹⁾ F. Ex. 9. Febr. 1682, Rentek. Resol. V, 142; 12. Septb. 1685, anf. St. VIII, 180; 21. Novbr. 1685; ant. St. VIII, 228.

²⁾ Orig. Rentek. Resol.

³⁾ Sjæll. Tegn. Tausen var Luxdorps Skolecamerad fra Herlufsholm; se Dmitterede fra Hlh. Nr. 283.

⁴⁾ Sjæll. Tegn.

⁵⁾ Anf. St.

⁶⁾ Rentek. Resolutionsprot. II, 187.

⁷⁾ Rentek. Resol. XXXI, 24. Den 17. Sept. 1687 fik han Tilladelse til toldfrit at indføre 100 Tdr. Rostockerrug; anf. St. XII, 358; 29. April 1684 Bevilling for ham og Krigs- og Admiralitetsraad Jens Harboe at udføre 10 Heste toldfrit til Holsten, hvortil de skulde have fri Færger over Færgestederne. Sjæll. Reg.

1000 Ris Papir til Trykningen af hans Svigerfaders, Vitus Bering, historiske Værk om de gamle danske Konger.¹⁾

I Kjøbenhavn ejede Luxdorph en Gaard i Pustervig, som han selv havde bygget²⁾, og var som saadan Participant i Brandcompagniet af 1. Marts 1683, i hvis Artikler han under 20. Marts s. A. har samtykket i følgende Udtryk:³⁾ »Efftersom jeg nest Guds hielp acter i denne sommer at lade opsette tvende grundmurede lenger i min gaard ieg i-boer udi Pusterviig, hvis gaffvel dog desforuden er grundmuret til gaden, saa samtøcher ieg og udi forskrefne articuler, som ieg hermed vnderskrifver, Gud affvende vløche«. I Grundtaxten af 1689 ansættes denne Gaard, Matr.-Nr. 84, til 360 Rdlr., og hans Gaard i Landemærket Nr. 112 »med 2de wonninger nu Trinitatis Kircke tilhørende« til 225 Rd.⁴⁾

I sin Familie havde han i tre Aar indtil 1678 sin Svigerinde Vita Bering, der for sig, en Pige og en Dreng betalte ialt 600 Rd.⁵⁾ Ligeledes synes hans gamle Moder at have henlevet sine sidste Aar hos den Søn, hun havde saa megen Glæde af og som man kan tænke har været hendes Stolthed; i Slutningen af Aaret 1689 døde hun⁶⁾ og blev den 22. Januar derefter nedsat i det Luxdorph tilhørende Gravsted i Trinitatis Kirke,⁷⁾ hvis Sognepræst Mag. Wit i denne Anledning forfattede en versificeret »Betænkning Hos Fordum Vel-Ædle, nu Salige Maren Staproski, Sl. Christen Bollesøn Luxdorph, Hendis Nedsættelse hos sin Salige Mand, Udi Vel-Ædle og Velbyrdige Hr: Ober-Secreterer og Estats-Raad Luxdorps Grav, under Alteret udi Trinitatis Kirke; et Exemplar, trykt paa Atlask, saa smukt, som det kun var ti Aar gammelt, bevares paa det kongl. Bibliothek.⁸⁾ Naar en velfornemme Mand gik til sine Fædre, var der altid nok til at udbasune hans Roes; her se vi, at ogsaa en saadan Mands Moders Dødsfald lokkede

¹⁾ Om Luxdorps Virksomhed i saa Henseende, se Histor. Tidsskr. 5. R. I, 89 fg. (Rørdam, Vitus Bering.)

²⁾ Dette fremgaar af en Rentekammerforestilling af 26. Novbr. 1691. XXXI, 239—41.

³⁾ O. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomatarium III, 761.

⁴⁾ Anf. Værk III, 729—30.

⁵⁾ Brev fra hende til Oberstinde Luxdorph, dat. Mørup 20. Aug. 1726. Hun levede siden i Svendborg. Ny kgl. Saml. 1300 fol.

⁶⁾ Ny kgl. Saml. 1340^c fol.

⁷⁾ Trinitatis Kirkes Begravelsesprotokol, Afskrift i Ny kgl. Saml. 386^b fol.

⁸⁾ Ny kgl. Saml. 1340^c fol.

adskilliges Muser frem; thi ikke nok med Præstens Vers, hele Hørerpersonalet ved vor Frue Skole (Metropolitanskolen) stemte sine latinske Harper; kun en første Lectiehører, M. C. Widsted, erklærer:¹⁾

Der vanker icke Grædsk, Latinen den er slet,
Men gid vor Moders Maal der kunde skrivis ret.

Han priser derefter den afdøde i følgende Stropher:

Dyd-ædle Qvinde, Dig vor Herlofs-Hollum tacker,
Og ærer i din Grav, saa ofte nogle snacker
Om din Forstand og Dyd, Du dobbelt Ære faar
Af hver en Skole-Læm, saa længe Kloster staar.
Du rosis af vort Land for Livets Frugt og Grøde,
Som Du os efterlod for Du gick bort og døde;
Vor Kongis Cancellj Dig tacker for Din Søn,
Og ønsker saadan fleer af slig Forstand og Kiøn.
Hver Geistlig Præstemand næst Kongen Hannem prjser
For deris Lyckis Mand; thi Hand sig from bevjser:
For Landets Fader Hand andrager mangis Nød,
Hans Forbøn skaffet har saa mange Livets Brød.
Hver Brødløs, som endnu Studenter-Kappen drager,
Hos Ham Din fromme Søn, sin Tilflugt eene tager:
Udi vor Skole-Ampt Ham tacker hver Person,
Formoder nu som før Hand bliver vor Patron.

Naar Poeten her i høje Toner priser Luxdorps Omhu for den gejstlige Stand, er det næppe uden Grund; om den mest fremragende af denne Stand, Kingo, vide vi, at han skyldte Luxdorph meget,²⁾ og det er derfor ikke tilfældigt, at den theologiske Professor Elias Naur i Odense udsender sit Digt »Avinds og Misundelses Affmalings»³⁾ med en Dedication til Luxdorph og Kingo i Forening, og kun altfor snart maatte Luxdorph sande Naurs Ord:

Jo! J og vel føler
Hvor Missgunst udspøler

¹⁾ De andre Digte ere af Nicol. Petri Fabricius, sec. ord. Coll., Nicol. Christiani Fossius; tertii ord. coll., Christianus Bygum, coll. IV ord., J. Hilarius Schmidt, coll. Vti ordinis, Jacobus Olai Heiningius, coll. VI ord. Kgl. Bibl.

²⁾ Heiberg, Thomas Kingo, S. 21—23, 60—65. 176 fg. Et Brev fra Kingo til Luxdorph af 18. Marts 1684 er trykt i Ny kirkeh. Saml. I, 662—63.

³⁾ Trykt i Odense 1687, 4to.

Forgifft med sin Tand;
 Hvor Galden udskyder
 Paa brave Mænds Dyder
 Sit Gifft-fuld Vand;
 Paa Høye og Lave
 Saa ingen kand have
 Saa meget aff Dyd,
 Aff Velstand og Lykke
 Hand faar jo et stykke
 Aff Missgunstis Spyd.

Det var netop Luxdorps Forhold til Kingo, der skulde give Anledningen til en Forandring i hans Skjæbne, en Forandring, der dog ikke medførte de Følger, man kunde have ventet. Ved kgl. Rescript af 1683¹⁾ havde nemlig Kingo faaet Befaling til at udarbejde en ny Psalmebog, og da »Vinterparten« i Aaret 1689 var trykt, udvirkede Luxdorph en kgl. Befaling af 25. Januar 1690, der befalede Psalmebogens Indførelse i alle Kirker i begge Riger og sikrede ham Eneret under store Bøder for Eftertryk.²⁾ Men Luxdorph maa have dulgt en Del af Forordningens Indhold, da han som Oversecretair referede den for Kongen; thi kort efter at den var trykt, fik han den 12. Februar igjennem Gehejmerraad Wibe kongl. Befaling til at forføje sig ud til sine Godser indtil videre; Grunden til dette Skridt angiver Kongen selv i sine Dagbogsoptegnelser:³⁾ »for han blev alt for dristig i sin Ober Secretari Charge, at bringe mig Donter (Sager) for, som sig ej saa ret befandtes, som han refererede.« Følgen var for Kingo meget nedslaaende: Privilegiet blev den 22. Februar aldeles tilbagekaldt og først henimod ti Aar derefter igjen meddelt Forfatteren.⁴⁾ Det var et haardt Slag for Luxdorph, der dog sikkert havde baaret sig meget uforsigtigt ad og allerede en Gang tidligere, uvist ved hvad Lejlighed skal have paadraget sig Kongens Misfornøjelse;⁵⁾ nu

¹⁾ Heiberg, anf. Skr. S. 171. Helweg, den danske Kirkes Hist. efter Reform. I, 496.

²⁾ Danske Saml. 2. R. V, 311. Heiberg, anf. St.

³⁾ Nyt hist. Tidsskr. I, 510.

⁴⁾ Heiberg, anf. St.

⁵⁾ Se det nedenfor S. 48 Noten aftrykte Brev. Her sigtes muligen til, at L. uden kgl. Tilladelse havde løsgivet Joh. Adolph Esmith, forr. Commandant paa St. Thomas, som sad fængslet i Castellet. Optegnelser af Klevenfeldt i Geh.-Arch. Geneal.-herald. Selskabs Saml. Specialia: Luxdorph.

gjaldt det for hans Misundere at tilrive sig hans Embeder; hans Collega som Oversecretair, Moth, Grevinde Moths Broder, forenede hans Forretninger med sine, »der er ej mange, som kunne staa ham i Vejen« skriver Arne Magnussen;¹⁾ Kammerjunker Vincentz Lerche fik Luxdorphs indbringende Forretning som Ordenssecretair,²⁾ og man var paa det rene med, at Oversecretair blev den faldne Stormand i al Fald ikke mere. Imidlertid arbejdede ogsaa hans Venner ved Hoffet for ham, blandt dem Biskop Bagger, der af den svenske Gesandt kaldes en af Luxdorphs intimeste Venner;³⁾ han indfinder sig hos Kongen to Dage efter Begivenheden og taler for Indførelsen af Kingos Psalmebog; men Kongen bliver saa vred, at han fortæller ham, at han nok kjender Biskoppen af hans Gjeringer, vender sig pludselig og forlader Værelset, hvorover Bagger bliver i den Grad ulykkelig, at han sporenstregs gaar hjem og ligger syg i fjorten Dage derefter. Bedre Held havde Statholder Gyldeuløve med sin ubegrændsede Indflydelse hos Kongen; i Begyndelsen af Marts fik Luxdorph Tilladelse til at vende tilbage til Hoffet, og den 5te havde han Audients for at gjøre Afbigt for Kongen.⁴⁾ Tilgivelsen fik han; men Embedet mistede han; Rygtet

¹⁾ Danske Saml. anf. St. — Nordisk Tidsskr. for Oldkyndh. III, 70 Anm 2, Brev fra Arne Magnussen til Torfæus af 8. Marts 1690. — Naar Forf. af det i Suhms nye Saml. I aftrykte Stykke om Cancelliets Historie fortæller, at »Intrigues, briges og Flatterie« især tog Overhaand efter Luxdorphs Fjernelse, tror jeg ikke, man tør lægge synderlig Vægt herpaa, da dette Stykke i det hele vistnok er meget upaalideligt.

²⁾ Danske Saml. anf. St.

³⁾ Anf. St.

⁴⁾ Anf. St. — En vigtig Kilde til Oplysning om disse Begivenheder haves i tre Breve fra den tyske Oversecretair Th. B. v. Jessen til hans Svigerfader Biermann Ehrenschild i Gehejmearchivets Saml. til Dansk Adelshistorie, »Bierm. v. Ehrenschild« Pakke 19, paa hvilke Hr. cand mag. C. E. Secher venligt har henledet min Opmærksomhed. Forsaavidt de angaa Luxdorph, meddeles de her.

1. dat. Copenh. 15. Febr. 1690: »Vous serez sans doute informé d'autre part comme quoy M. Luxdorph a eu le malheur de deplaire pour la seconde fois à S. M. et qu'il a esté obligé de se retirer soudainement sur ses terres: la veritable raison ne m'en est pas encore connue, bien qu'il y ait desia quelquetemps que le Roy se doit avoir plaint de luy, de n'avoir pas tousjours executé ses ordres avec toute la promptitude qu'il devoit comme aussy de n'avoir pas tousjours rapporté les choses au juste. Ses Amis tacheront de le remettre en grace, et je crois qu'apres quelques mortifications ils en viendront à bout.«

2. dat. Cop. 18. Febr. 1690: »L'affaire de M. Luxdorph est encore dans les

gik, at han skulde have haft Gehejmraads Titel,¹⁾ men det viste sig ikke at være rigtigt.

Der hengik nu omtrent halvandet Aar, i hvilken Tid Luxdorph var uden Embede, indtil det i Aaret 1691 blev ham overdraget at gaa som Envoyé extraordinaire til Sverig i Etatsraad Stockfleths Sted, der havde forlangt Afsked;²⁾ saaledes fik han Oprejsning, om end Posten som Envoyé langt fra var saa tiltrækkende som en Oversecretairs Stilling; bl. a. medførte den store Udgifter, og i en Supplique til Kongen af 16. Juni 1691 klager Luxdorph allerede over, at den ham af Hs. Maj allernaadigst anbefalede Rejse, tager ham saa nær med, saa at han snart ikke ved, hvor han skal tage de fornødne Midler dertil; han fik derfor den ham efter Kammer-

---

mesmes termes, et S. M. me fit la grace de me dire hier, que c'estoit contre son naturel, et avec peine, qu' Elle se portoit à ces sortes de resolutions, mais qu'il l'avoit quasi forcée à cela par sa conduite. Je n'avois pas assez de curiosité de m'imformer du detail de l'affaire, il me semble pourtant d'avoir remarqué, que toute l'esperance ne luy est pas encore ostée, de rentrer dans sa fonction. M. Moth l'exercee cepandant, et ne voudra apparemment la quitter puis apres, qu'avec regret. M. Brandt et moy avons bien songé à M. d'Ehrenschild en cette rencontre, mais comme d'un cotté la restitution du dit Mr. Luxdorph n'est pas encore desesperée, et que de l'autre l'on se chargeroit de la haine de tous ses Amys et Parents, en briguant ses charges, avant que d'en estre déclaré dècheu toutafait, Je ne sçais, si vous ne trouvez à propos avec nous, de laisser encore dormir l'affaire pour quelque temps.*

3. dat. Cop. 25. Febr. 1690: »La restitution de M. Luxdorph devient de jour à autre plus incertaine, je ne veux pas dire plus difficile, et je crois que toute la faveur qu'il aura à esperer, sera d'avoir la permission de revenir en ce lieu, pour resigner sa charge de bonne grace, et d'obtenir peut etre en eschange la Survivance de quelque gouvernement, dequoy il n'auroit pas sujet de se plaindre, si toute autre chose que la disgrâce du Roy avoit donné lieu à ce changement. Je veillerois tres volontiers à l'avancement de M. Ehrenschild, en cette occasion, mais à ce que l'on ma dit, et qui m'a esté confirmé par M. le Comte de Reventlou S. E. M. Wibe a prevenu tous les autres competeurs, le Roy luy ayant accordé la charge de Secretaire des ordres mesme dès le lendemain de la disgrâce de M. Luxdorph, en cas qu'el ne seroit pas restabli, et cela spontaneo, y ayant este porté par des raisons que je ne puis pas confier à la plume. Vous jugerez bien que cela n'a pas causé peu de surprise sur tout aux gens qui se sont promis le restablissement du Sieur Luxdorph, par son canal et entremise: bien que pour autant que j'ay sçu penetrer dans ses sentiments, je luy dois rendre la justice qu'il ait tout le bon compati à son malheur, et qu'il auroit esté bien aise de le voir restabli.*

¹⁾ Danske Saml. anf. St.

²⁾ Stockfleth havde den 23. Oct. 1691 sin Afskedsaudients hos den svenske Konge. Konung Carl den XI:tes Dag-Bog, Hernösand 1808, S. 227. — Under 19. Decbr. expederede Kongen Luxdorps Instruction. Nyt hist. Tidsskr. II, 254.

reglementet tillagte Løn udbetalt for hele Aaret 1690;¹⁾ samme Aar fik han Fritagelse for at svare til Skatterestancer af sine Godser.²⁾ Den 29. December 1691 tog Luxdorph Afsked hos Kongen,³⁾ den 8. Januar derefter rejste han fra Danmark og blev ved sin Ankomst til Helsingborg »med nogle Canonskudt bevelkommet«. ⁴⁾ Den 26. Januar havde han sin første Audients hos Kong Carl,⁵⁾ og fra nu af kunne vi følge Envoyéens hele Liv i Stockholm gennem de Indberetninger, han ifølge sin Stilling stadigt sendte til Danmark;⁶⁾ vi se, hvorledes han bevægede sig blandt de svenske Statsmænd og udenlandske Diplomater, og hvorledes han, der havde begyndt sin Carriere som Hører, nu færdedes utvungent blandt kongelige Personer. Skjønt Luxdorph sikkert ogsaa i dette Embede satte sig med Iver og Dygtighed ind i Sagerne, kunde det dog ikke være andet, end at han maatte savne en grundig diplomatisk Uddannelse; vi se derfor ogsaa, at til Afgjørelsen af enkelte vanskeligere Sager benytter den danske Regering sig af Gehejmeraad Jens Juel.

I de godt og vel halvsyvende Aar, Luxdorph var Envoyé, gjorde han kun ét Besøg i Danmark, fra Maj 1693⁷⁾ til September eller October samme Aar⁸⁾, i hvilken Tid han dels opholdt sig i Kjøbenhavn, dels paa sine Godser.⁹⁾ Den 26. April 1695 fik han et Bevis paa Kongens Naade, idet Dannebrogordenen blev ham tilsendt.¹⁰⁾

¹⁾ Orig. kgl. Rentekammerresol. af 30. Juni 1691. Suppliquen er af 16. Juni.

²⁾ Rentek. Resol.-Protocol XXXI, 239—41: 8. Decbr. 1691. Ved kgl. Resol. af 1. Maj 1697 bestemtes, at han maatte faa Skjøde paa de Jorder i Lundensæs Amt, som Frederik III i Aaret 1651 havde pantsat til Robert Rindt, og som nu dennes Enke har solgt til ham, imod at betale de derpaa resterende Skatter. Anf. St. XL, 24—31.

³⁾ Maanedl. Relat. Decbr. 1691.

⁴⁾ Ssteds. Januar 1692.

⁵⁾ Maanedl. Relat. Februar 1692. Carl XI's Dagb. S. 236.

⁶⁾ Uddrag af dem ere trykte i Fryxells Handlingar rörande Sverges historia, III, 244—79, 318—400, IV, 65—146. — Om L.'s Virksomhed i Anl. af Leonora Christinas svenske Præntation se: Smith, Leon. Chr. paa Maribo Kloster, S. 109—10. — En Brevvexling mellem L. og Römer ang. Indførelsen af den ny Calender findes i Wolfs Journal for Politik 1816, III, 270 fg.

⁷⁾ Den 9. Maj 1693 tog han Afsked fra den svenske Konge; Carl XI'tes Dagb. S. 284.

⁸⁾ Anf. Skr. S. 295.

⁹⁾ Danske Saml. 2. R. V, 337. Nyt hist. Tidsskr. II, 607.

¹⁰⁾ Lauerentzen, Tage-Register des König Chr. V. S. 318. Biörn, Nye Saml. over

Allerede 1692¹⁾ klager Luxdorph over sin »tynde Helbred«; denne hans Svagelighed var det formodentlig, som bevægede ham til 1698 at søge sin Afsked; denne fik han og var just ifærd med at berede alt til Hjemrejsen, da Døden den 5te September 1698 gjorde Ende paa hans Liv efter faa Dages Sygeleje.²⁾ Kort efter indgav hans Enke følgende Ansøgning til Kongen³⁾:

Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

For Eders Kongl. Maj. maa jeg højbedrøvede Enke udi allerdybeste Underdanighed beklage mit store Hjertens Sorg og Ulykke, jeg ufornodentlig er kommen udi forleden Mandag, som var den 5. September, da den allerhøjeste Gud efter sin guddommelige Villie og Skikkelse har behaget fra denne Verden at kalde min sl. kjære Mand, fordem Eders kongl. Majestæts Envoyé extraordinaire her ved det kgl. svenske Hof, mig og 3 faderløse Børn til allerstørste Hjertens Sorg og Bedrøvelse; og som, allernaadigste Konge og Herre! min nu hos Gud salige Mand haver her sat baade sig og mig udi en Vidtløftighed og denne mig hastig paakomne Ulykke har foraarsaget, at jeg mig videre derudi saaledes har maattet fordybe, at det vil falde mig nu meget besværligt at skille mig her fra Stedet uden Eders Majestæts allernaadigste Hjælp. Thi beder jeg allerunderdanigst Eders kongl. Maj. af særdeles kgl. Naade, og for min salige Mands lange og til sin Dødsstund gjorde Tjeneste allernaadigst maatte bevæges til at tillægge mig noget efter Eders kongl. Majestæts egen allernaadigste Behag, hvormed jeg for Eders kongl. Majestæts egen kongl. Respeet med Ære kunde skille mig her fra Stedet; den store kongl. Naade Eders kongl. Maj. herudi allernaadigst behager at gjøre mig og mine faderløse Børn, vil Gud visselig velsigne, og jeg til min Dødstime udi allerdybeste Underdanighed forbliver Eders kongl. Majestæts Allerunderdanigste Tjenerinde

Friderica Adelaer

Sl. Luxdorph.

Under 23. September tilstod Kongen Enken 1000 Rdl. og hendes Mands Løn for September Maaned. Luxdorphs Lig blev fulgt til Danmark af hans Cabinetsprædicant og Huslærer David Monrad; den 16. October ankom det til Kjøbenhavn⁴⁾, men først

---

Ridderne af Elephant- og Dannebrog-Ordenen, S. 48, hvor der ved en Trykfejl staar 1696. Universitetsprogr. har fejlagtigt 1694.

¹⁾ Fryxell, III, 266, i et Brev af 24. December.

²⁾ Universitetsprogrammet. Lauerentzen har fejlagtig 4. Septbr. S. 355.

³⁾ Rentek. Resolutionsprot. XLIV, 121—22.

⁴⁾ Se Monrads Levnet i Giessings Jubellærere, III, 191 fg.

den 12. Januar 1699 blev Liget nedsat i den Afdødes Gravsted i Trinitatis Kirke¹⁾, efter Tidens Skik ved Aftentide og under Sangklokkernes Musik.²⁾

Hans Præst, den ovennævnte Monrad, udgav et lidet Minde-skrift i Folio over Luxdorph; Titelbladet er et sandt Mesterstykke i Barokstil og fortjener derfor at aftrykkes: Den Triumpherende Ridder, Den Højædle og Velbaarne Herre Herr Bolle Luxdorph, Herre til Søerup og Sandbye Gaarder, Ridder, Hans Kongl. Maj:^{tes} til Danmark og Norge Ober-Secreterør, Etats- og Cancellie-Raad, saaog i 7. Aar Envoye Extraordinaire i Sverrig, Som Efter en kort Sygdom i Legemet, men bestandig Sundhed i Siælen, efter en Gudelig Beredelse i en salig Stund overvant alting, Da hans Siæl i en troende Triumph opfoer fra Stokholm og blev i et Øjeblik indenglet den 5 Septembr. mellem Klokken 7. og 8. om Morgen, Og Efterloed nogle Aske-Levninger af sit Jordiske Legeme som i Kiøbenhavn i Dag den 12 Januarii, 1699. kommer igien til sin Moder i Trefoldigheds Kirke Til Ære Efter en Tienneris Pligt fremstillet af David Monrath.

Luxdorps Enke overlevede ham i adskillige Aar, idet hun døde den 23. Maj 1712³⁾; den 3. Marts 1713 blev hun hensat ved sin Mands Side i Trinitatis Kirke om Aftenen.⁴⁾ Af deres Børn levede kun Datteren Hedevig Ulrica, der blev gift med Grøv Adam Christopher Knuth Knuthenborg; Luxdorps Mandsstamme uddøde med hans Sønesøn Bolle Willum Luxdorph⁵⁾.

Luxdorph var sikkert en begavet og dygtig Mand; den Carriere, han gjorde, taler tydeligt nok; men det kan vist ikke nægtes, at Lykken gjorde ham overmodig til en Tid. En Samtidig kalder ham »Ein Man von sonderbahrer Capacität« og naar denne tilføjer »und so sich in Schweden sehr beliebt gemacht hatte«⁶⁾, da stemmer dette overens med, hvad Monrad fortæller om hans Forekommenhed og Hjertens Godhed, hans mageløse Godgjørenhed mod Fattige;

¹⁾ Ny kgl. Saml. 386 b^o fol.

²⁾ Till. til at Luxdorps Lig maa om Aftenen hensættes og at Sangklokkerne maa lade sig høre to Timer over den ordinaire Tid. Sjøell. Reg. 10. Jan. 1699.

³⁾ Ny kgl. Saml. 1340 c fol. — Hofman, Danske Adelsmænd, III, 153.

⁴⁾ Ny kgl. Saml. 386 b^o fol. Till. til, at hun maa begraves om Aftenen og at Sangklokkerne maa lyde to Timer over den ordinaire Tid, Sjøell. Reg. 2. Marts 1713.

⁵⁾ Se Slægttavlen.

⁶⁾ Lauerentzen, Tage-Register, S. 355.

»I skal ikke drive de Fattige af min Gaard« hørte man ham ofte sige; Monrad priser hans sande Christendom og Guds frygt og omtaler med Vemod de mange lykkelige Aar, han havde været i Luxdorps Hus, saa det er ikke saa underligt, at han opbyder hele sin Phantasi i disse Linier:

Thi skal før Øresund paa Dofvre-Fielder spille,
 Og Fille-Fielden før i Belthet sig omdrille,
 Før skal den store Hval i Granne-Toppen staa,
 Før Salig Luxdorps Navn skal af min Minde gaa.

Mod sit Barndoms- og Ungdomshjem Herlufsholm viste han sin Taknemlighed, idet han eftergav Stiftelsen en betydelig Sum Penge, den skyldte hans Fader, mod at der i Skolen skulde oprettes to Fripladser med hans Navn, til hvilke han og hans Arvinger skulde have Besættelsesretten¹⁾; Udøvelsen af denne Rettighed er imidlertid forlængst ophørt og Navnet glemt paa Herlufsholm, hvor det maaske kunde fortjene at opfriskes i Lighed med, hvad der er sket med de to af Biskop Resen stiftede Gratistpladser, der atter have faaet Stifterens Navn.

Af Luxdorph og Jytte Bering findes Portraiter paa Rosenborg. Af Luxdorph haves desuden et sjældent Kobberstik, der ovenpaa et stort Epitaphium viser en lille Portraitbuste²⁾. Endelig haves paa Stamhuset Erholm en fint udskaaren Portraitmedaillon af Luxdorph (3" i Diameter) i Elphenben; en høj Pande, let kroget Næse, en characteristisk Mund og Hage er det i Øjne faldende ved det kloge Ansigt, der springer frem under en vældig Allongeparyk; det har Omskriften: BOLLE. LUXDORPH. S. R. M. D. & N. IN. SUEC. ABL. EXTR.; da han ikke har Danneborgsordenen paa Billedet, maa dette altsaa være udført mellem 1692 og 95.³⁾

¹⁾ Melchior og Leth, Efterr. om Herlufsholm, S. 72. Nova lit. Maris Balthici. Sept. 1699, S. 40. 45.

²⁾ Et Exemplar i Müllers Pinacothek paa det kgl. Bibl., se Strunks Saml. til et Portraitcatalog. Nr. 1713.

³⁾ Hvorledes dette Portrait er kommet til Erholm, lader sig næppe afgjøre; maaske skriver det sig fra David Monrad, hvis Moder, Elisabeth Monrad, var Søster til den første Besidder af Stamhuset, Kammerjunker Cederfeld de Simonsens Tipoldemoder, Anna Monrad. Se Giessing III, 198—204, Familien Monrads Slægtregister.